

МИНИСТЕРСТВО ПРОСВЕЩЕНИЯ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ

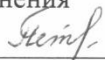
Министерство образования и науки Республики Марий Эл

МО "Советский муниципальный район"

МОУ "Кукмаринская основная общеобразовательная школа"

РАССМОТРЕНО

руководитель
методобъединения

Н.Г.Петухова

Протокол №1 от «31» 08
2023 г.

СОГЛАСОВАНО

заместитель директора
по УВР

В.И.Волкова

Протокол №1 от «31» 08
2023 г.

УТВЕРЖДЕНО

директор

Г.К.Басова

Приказ №48 от «31» 08
2023 г.

Басова Галина Константиновна
МОУ "Кукмаринская основная
общеобразовательная школа"
я подтверждаю этот документ
своей удостоверяющей подписью
Республика Марий Эл, Советский р-н,
д. Кукмарь, ул. Нижняя, д. 5
тел. 88363893245
e-mail: kukmarshcool@mail.ru

Рабочая программа
по родному (марийскому) языку
для обучающихся 5-9 классов
на 2023-2024 учебный год

Кукмарь, 2023

ВУЙЛЫМАШ

1. [Умылтарымаш](#)
2. Туныктымо предметын содержанияйже
[5 класс](#)
[7 класс](#)
[9 класс](#)
3. [Предметный лектыш](#)
4. [Метапредметный лектыш](#)
5. Календарно-тематический планирований
[5 класс](#)
[7 класс](#)
[9 класс](#)
6. [УМК](#)

1. УМЫЛТАРЫМАШ

Марий йылме – кугезе коча-кован полекше, марий калыкын шочмо йылмыже. Нормативно-правовой акт-влак почеш шочмо марий йылме (олыкмари ден курыкмарижат) Марий Эл Республикыште кугыжаныш йылмылан шотлалтеш. Школлаште да йочасадлаште тунемме предмет семын ончалтеш.

Паша программын негызыштыже:

1. РФ Конституций.
2. 2012 ий 29 декабрь годсо № 273-ФЗ «Об образовании в РФ» федеральный закон.
3. «О языках народов РФ» закон РФ (1991 ий 25 октябрь, № 1807-1).
4. 31 май 2021 ий, № 287 - ФГОС ООО.
5. Марий Эл Республикын Конституцийже.
6. «Об образовании в РМЭ» закон РМЭ. от 01.08.2013 г. №29-3
7. «О языках в РМЭ» закон РМЭ. 26.10.1995г. №290-III
8. Концепция государственной национальной политики Республики Марий Эл
9. Системно-деятельностный йон дене пайдаланен туныктым паша чоналтшаш.

«Шочмо марий йылме» тунемме предмет.

Тичмаш характеристике.

Туналтыш класслаште ньога-влак шочмо йылме нерген умбал шинчымашым налыт, тун термин-влак дене палыме лийыт, турло модыш гоч нунын дене пайдаланаш тунемыт.

Кугурак класслаште нине умылымаш-влакым ме шарена, кутырымо йылмым кумдандена, турло сынан творческий папа-влакым шуктен толына. Тунемше-влак радамлен шонкалаш да кутырымо компетенцийыштым виянден колтымо навыкым налыт.

«Шочмо марий йылме» предмет самырык тукумым ончен куштымаште кугу рольым модеш. Поснак патриотизм шулыш кажне урокышто палдырна, тыгак толерантность кумыл шуаралтеш.

Тыге, шочмо марий йылмым руш йылме да литератур, ИКН да шочмо сылнымут, историй да географий дене вашкылыште ончыман.

Туныктымашын цельже ден задачиже-влак:

– йочан культуроведческий компетенцийжым вияндаш, вес семын каласаш гын, шочмо йылмым йораташ туныкташ, тудын поян да сорал улмыжым шижаш полшаш; йылмым пўтынъ тўвыран ик ужашыж семын шижаш туныкташ, тудым калыкын морально-этический нормыжо-влакым йоча чоныш сайын шындарен кертше вий семын ончыкташ;

– шкет айдеме кугу кўкшытыш шуын огеш керт, тудо ен дене мутланен, весе-влак дене келшен илышаш. Тидланже ойым чонен моштымаш кўлеш, кучылтмо шомак-влакымат эскерыман. Тыгеже, йылме закон-влакым сайын палыман, фразеологический ойсавыртыш-влакым шотлан конден каласыман, тўрло мутерлашкат ончалман. Тыгай папа дене йочан йылме да лингвистический компетенцийже виянеш. Тидыжым уроклаште веле ышташ лиеш;

– йолташ-влак ончылно шонымашым радамлен ойлаш, енлан чын улмым ўшандарен каласаш туныкташ, кўлеш гоным ойым вес йогыныш кусараш але вес енын мутышкыжо пураш коммуникативный компетенцийым вияндымаш полша.

Нине цель ден задаче-влакым илышыш шындараш школышто Шочмо марий йылмым тунемаш идалыкыше 68 шагат ойыралтеш: арняште 2 шагат дене.

2. Туныктымo предметын содержанияйже.

5 класс

**«Марий йылме» предметым
тунемме тўн содержанияй.**

**Йылме–ен-влаккоклаштекыл
кучышоэнкўлешанийон.**

I. Мутланенмоштымаш айдемын илышыштыже. Йылме да ваш мутланымаш. Төрлө амаллан көра мутланымаш. Ойлымо да возымо йылме. Диалог да монолог нергенумылымаш.

II. Йылме поянлыкым шижын моштымаш, ойлымо да возымо йылме кокласе кылденыйртемьмпалымаш. Диалоган дамонологан текст-влакымчонымаш.

I–IV класслаштетунеммымушештарымаш.

I. Йон да сон (гласный ден согласный) йўк да буква-влак. Мутысо пералтыш(ударений). Марий алфавит. Мут мучашысе пералтышдыме (ударенийдыме) йон буквам(гласныйым)возымаш.

Ойлымашужаш-влакнергентунеммымушештарымаш.

II. Чыла гласный ден согласный йўкым чын ойлен моштымаш. Марий алфавитымпалымаш. Лўм мут, пале мут, чот мут, олмештыш мут, глагол, кундемойым (наречийым)текстыштекучылтмаш.

Синтаксис.Пунктуаций

I. Синтаксис ден пунктуаций – йылме наукин посна ужашыже-влак. Муткылдыш(мутсочетаний). Ойлончо(предложений). Текст.

Муткылдыш: тўндарашемдышемут-влак. Мутсочетанийымлончылымаш.

Ойлончо. Тыглай ойлончо (простой предложений). Каласыме цель да каласымекумылым шотыш налын, простой

предложений-влакын тўрлө лиймышт.
Пунктограмм. Ойлончын тўнгчленже-
влак: подлежащий дасказуемый. Ешары мечлен-
влак (второстепенный член-
влак): ешартык (дополнений), рашемдык (определений), умландары
шечлен. Распространенный огылдары распространенный ойлончо-
влак.

Икгай членан предложений-влак. Икгай членан
ойлончышто препинаний знакымшында маш. Икгай член-влак
ончылно шогышо иктешлыше мут. Иктешлыше мут деч
варакот чокымшында маш.

Савырным мут (обращений). Обращений улмогодым препина
ний знакымшында маш.

Тыглай ойлончым (простой предложенийым) синтаксически лончыл
ымаш.

Кыдежаной лончо (сложный предложений). Ушем мутанда ка
жне простой предложенийыште кок главный членге улман кыдежаной
лончо-влак. Предложений мучаш сепрепинаний знак-влак.

Вияш ой. Авторын мутшо деч вара да тудын деч ончыч
шогышо вияш ой. Вияш оянтыглай ойлончышто
знакымшында маш.

Диалог. Реплик. Диалогы сореплик кончылан тиремшында маш.

II. Увертарыше (повествовательный), йодмашан,
кўштыман да кугу кумыл
денекаласы маной лончылаште, икгай членанда иктешлыше мутан, са
вырным мутан (обращения) ойлончылаште знакымчыншындан, кўл
ешойсем (интонаций) денекаласы маш. Тыгай предложений-
влакым текстыште кучылт мошты маш.

Фонетике. Графике. Орфографий

I. Фонетике – йылменаукын ужашыже. Йўк – йылмыне единицыже.

Кутырымо йўк-влак. Йон ден сон (гласный ден
согласный) йўк-влак.

Мутысопералтыш(ударений).Пералтышандапералтышдыме(ударенияндаударенийдыме)гласныййүк-влак.Мутлончо(слог).Мутымик корногычвесышвончыктарымаш.

Мужыран йон (звонкий) да пич (глухой) согласный йүк-влак. Мужыран пенгыдеда пушкыдо сон йүк-влак. Мужырдымо йон да пич сон йүк-влак. Мужырдымо пенгыде дапушкыдо сон йүк-влак. Возымо годом йүкым буква дене ончыктымаш.*Е, ё, ю, я* буква-влакыноктүрлөзначенийышт.Мутыштоъденьбуква-влакымвозенмоштымаш.Мутышто *е* ден *э* буква-влакым возымаш. Руш йылме гыч пурышо шомаклаште чүчкыдынвашлиялтшепушкыдосонйүк-влак: *ð, т, р*

Мутымфонетическилончылымаш.

Графике–йылменаукынужашыже.Алфавит.

Орфографий–

йылменаукынужашыже.Орфографиймутерденепайдаланымаш.Орфограммне рген умылымаш.

Орфоэпий –йылменаукынчынойлымонормоденепалдарышеужашыже.

II. Мутыштоорфограммымуынмоштымашдаумылтарымаш.Мутышт оорфограммымграфически палдарымаш.

Орфоэпиймутерденепайдаланымаш.

Лексике

I. Лексике–йылменаукынужашыже.Мут– йылмынпоянлыкше.Мутынлексическийдаграмматическийзначенийже.

Икзначенияндашукзначениянмут- влак.Мутынтўндавончештарымезначенийже.Омоним.Синоним.Антоним.Мут ерымкучылтмаш.

Марий йылмын мут поянлыкше. Чылалан палыме мут-влак. Посна кундемыштегынавашлиялтше, аледидиалект, шомак-влак.

Тўрлўспециальностьденекылдалтшемут-влак(профессионализм).

Марий йылмысе мут-влакынлиймышт: финно-угор кугезе йылме деч кодшо давес (чуваш, татар, руш) йылмыла гыч пурышо мут-влак. Архаизм. Неологизм. Кўэмалтшеойсавыртыш-влак.

II. Кўлеш шомакым мутерыште муын моштымаш. Возымо да кутырымо годыммутымчын кучылтмаш.

Мутынсоставше

I. Морфеме – шомакын значениян эн изи ужашыже. Мутвож. Икгай вожан мут-влак.Муттўн дамутмучаш. Нулевой мутмучаш.Приставке.

II. Мутымсоставденелончыленмоштымаш.

Мутынвашталтмыжедаышталтмыже

I. Мутышталтмаш– йылменаукынужашыже.Мутынвашталтмыжедаышталтмыже.Мутышталтмем орфологическиййўн.Мутышталтмелексико-синтаксический йўн. Муттўн

ушымо але мужырын каласыме дене лийше йыгырмут-влак(сложныймут-влак).

II. Мутын вашталтмыже да ышталтмыже нерген умылымаш. Мут ышталтме йӧн-влакымкучылт моштымаш. Йыгырмут-влакымыштымаш.

**Морфологий да
орфографий Самостоятельный да служебный ой
лымашужаш-влак**

Лӱммут

I. Морфологий – йылме наукинужашыже. Лӱм мутын иктешлыше значенийже, морфологический ойыртемже, синтаксический рольжо. Лӱм мутын авырныммут(обращений)семын кучылталтмыже.

Лӱм мутын ышталтмыже.

Чонанда чондымо предмет-влакымончыктышо(одушевленный да неодушевленный) лӱммут-влак. Собственный да нарицательный лӱммут-влак. Собственный лӱммут-влакымвозен моштымаш.

Лӱм мутын числа, лица да вочмык (падеж) дене вашталтмыже. Лӱм мутын лицамончыктышо(притяжательный) суффикше-влак.

Лӱм мутын числаже. Единственный числаштегына каласалтше лӱммут-влак. Множественный числаммончыктышо-*влак, -шамыч, -ла, -мыт* суффикс-влак. *Шуко, шагал, икмыняр* шомак-влакденелӱм мутын единственный числаштегына кучылталтмыже.

Лӱм мутын ышталтмыже, составдене да морфологический лончылымаш.

II. Лӱм мутын иктешлыше значенийжым, морфологический ойыртемжым да ойлончышто синтаксический рольжым пален да ойырен моштымаш. Лӱм мутым возен моштымаш. Йыгырмут-влакым(сложный лӱммут-влакым) чын серымаш.

Идалык мучкотунеммы мушештарымаш.

7 класс

Йылме да тувыра.

Сылынутан литературы йылмыже да тудын ойыртемеже.

Шомакын ямже. Шомак – калык илышын воштончышыжо.

Марий калык йула.

Йылме системе.

Глагол

Жап, лица, числа. Глаголын пенгыдемдыме да шорымо формылаже. Аклыме формо. Турло тайык формо. Глаголын спряженийже. Безличный глагол-влак. Полшышо глагол-влак. Формым да у мутым ыштыше суффикс-влак. Йыгырмут глагол-влак. Инфинитив – глаголын вашталтдыме формыжо. Морфологий могырым лончылымаш.

Причастий

Причастий – посна самостоятельный ойлымаш ужаш. Причастийын морфологий ойыртемеже-влак. 4 тушка причастий. Причастийын вочмык, лица да числа дене вашталтмыже (лум мут семын кучылталтмыже).

Деепричастий

Деепричастий - посна самостоятельный ойлымаш ужаш. Деепричастийын морфологий сынже. 2 турло деепричастий. Деепричастиян савыртыш. Морфологий могырым лончылымаш.

Онартыш мут.

Онартыш мут – пытартыш самостоятельный ойлымаш ужаш. Синтаксический рольжо. Онартыш мутын ын тушкаже-влак. Онартыш мут – йылмым сылнештарыме ик йон. Морфологий лончылымаш.

Почеш мут.

Служебный ойлымаш ужаш. Морфологий ойыртемеже. Тыглай да йыжынан почеш мут-влак. Предлог ден почеш мут. Союз ден почеш мут. Морфологий лончылымаш.

Союз

Союз -служебный ойлымаш ужаш.Морфологий ойыртем.Тушкаже-
влак: сочинительный, подчинительный. Пунктограмм ойыртем. Йуксем дене
ойырымаш.

Руш йылме да марий йылмысе морфологийым танастарымаш.
Морфологий лончлымаш.

Частице

Частице- служебныйойлымаш ужаш. Тушкалымаш. Морфологий
ойыртем.

Йукмут.

Йукмутын верже.Тушкалымаш.Йылмым сылнештарыме йон. Йуксем
ойыртем.

Шочмо йылме нерген ой. Йылме да калык тувыра.

Кызытсе марий йылме. Шочмо марий йылмын виян толмо корныжо. Шанчыен-влакын биографийышт. Писатель-влакын шочмо марий йылме нерген цитатышт.

Йылме – тувыра да эртыкын кышаже.

Лексике гоч калык илышым ужын моштымаш.

Йылме системе.

Синтаксис

Кыдежан ойлончын синтаксисше. Кыдежан ойлончо нерген умылымаш (ушештарымаш). КО-н турло лиймыже: БСП, УКО, МКО. Тушка-влакын ойыртемашт. КО-што ужаш-влак кокласе кыл.

Мужырлалтше кыдежан ойлончым тушкалымаш. Ужаш-влакын кылдалтме ойыртем. Ойышто КО-м кучылтмо ойыртем. Синтаксис да пунктуаций могырым КО – м лончылымаш.

Ушалтше кыдежан ойлончо да тушкаже-влак. Тун да кудынь ужаш, союз да ушыкмут нерген умылымаш. Кудынь ужаш-влакын турло лиймышт. Синтаксис да пунктуаций могырым КО – м лончылымаш.

Союздымо КО – што турло пунктограммным шындымаш. Синтаксис да пунктуаций могырым КО – м лончылымаш.

Турло йонан КО- м синтаксис да пунктуаций могырым лончылымаш.

Вияш ойым чонымо ойыртем. Вияш ой – тиде КО. Пунктограммным пенгыдемдымаш. Вияш ой да диалог.

Савырыме оян ойлончын чоналтме ойыртемже.

Цитате. Цитате-влак дене пайдаланаш тунеммаш.

Навыкым илышыш шындырымаш.

Тунем пытарыше ен мом палышаш да ыштен моштышаш.

Личностный лектыш (результат) семын палемдыман:

- тунемше умылышаш: шочмо йылме - марий калыкын эн кугу поянлыкше. Тудын полшымыж дене йоча моло предмет-влакымат сайынрак тунемеш, творчествыжат виянеш, чын айдеме лиеш;
- айдеме шочмо йылмыж дене кугешнышаш, тудым арален кодымо нерген тургыжланышаш, яндарлыкше верч тыршышаш, шке ойлымо йылмыжымат вияндаш тӧчышаш;
- йылме поянлык верч тургыжланышаш; шонымашым раш да умылаш лийшын каласышаш; шкенжынат, вес ойлышынат йылмыжым аклен моштышаш.

Предметный лектыш семын палемдыман:

1. Айдеме шочмо йылме ден культурын ваш кылдалт шогы-мыштым, нунын илышыште верыштым сайын умылышаш.
2. Йылме дене кылдалтше чыла пашам ыштен моштышат:
 - лудмым умылышаш да шке лудшаш;
 - лудмо да колмо уверым чын умылышаш (теме, цель, тӱн да ешартыш увер);
 - тӱрлӧ семын лудын моштышаш (ончен лектын, шарнаш тыршен, шымлен лектын);
 - текстлан планым, тезисым возен кертшаш; книга, газет, журнал дене пашам ыштен моштышаш;
 - тӱрлӧ стилин текстым колыштын умылышаш, тушеч кӱлешан шинчымашым налын моштышаш; ойлышаш да возышаш;
 - лудмо але колыштмо текст почеш возен але ойлен мошты-шаш (каласкалаш, планым ышташ, тезисым возаш);
 - шке шонымашым раш, умылаш лийшын возышаш але ойлы-шаш (радамлен, ойым ваш кылден, темым рашемден); йыр лийше событийлан, ужмылан, колмылан, лудмылан чын акым пуэн моштышаш;
 - тӱрлӧ жанран текстым возен але ойлен моштышаш (каласкалымаш, акым пуэн ойлымаш, серыш, расписке, доверенность, йодмаш);
 - тӱрлӧ диалог ден монологым чонен моштышаш; иктанаш-влак ончылно кӱчык докладым лудын кертшаш, иктаж шонымашым ойлышаш;
 - ойлымо годым тӱн орфоэпический, лексический да грамматический нормо-влакым шуктышаш; шомак ден кӱэмалтше ойсавыртыш-влакым шотлан толшын, вес енын кумылжым волтыде кучылтпаш; возымо годым орфографий ден пунктуацийын тӱн правиллажым шуктышат;

- ен дене мутланен моштышаш, тыгодым ойлымо этикетым шуктышаш, кўлеш годым жест (кид дене ончыктымаш) ден мимикым (чурый вашталтыш) кучылтмаш;

- шке ойлымылан акым пуэн моштышаш; ойлымо годымак шке Йонылышым шижын да төрлен моштышаш.

3. Шочмо йылме нерген шанче умылымашым налшаш.

4. Лингвистикын тўн умылымашыже-влакым палышаш: лингвистике да тудын тўн ужашыже-влак; йылме да мутланымаш, ойлымо да возымо йылме; монолог да диалог; каласкалымаш, сўретлымаш, шонкалымаш; текст; шомак да ой.

5. Мутым тўрлө семын лончылен моштышаш (фонетически, состав дене, ышталтме шот дене, лексически, морфологически), муткылдыш (мут сочетаний) ден мутлончым (предложенийым) синтаксически лончылышаш; текстым содержанияй, чоналтме Могырым лончылышаш, сылнештарыме йөн-влакым ончыктышаш.

6. Шочмо йылмын сөраллыкшым шижшаш да умылышаш; сылнымутан литературым йылме могырым аклен моштышаш.

Метапредметный лектыш семын ончыктыман:

1. Тунемше йылме дене кылдалтше чыла пашам ыштен

Моштышаш:

- ойлымо да возымо текстым кўлеш семын чын умылышаш; текстым тўрлө семынат лудын моштышаш (тўрысnek, кулеш верым ойырен);

- кўлеш шинчымашым тўрлө источник гыч налын моштышаш (газет, журнал, справочник, компакт-диск, Интернет, т.м.)

Посна теме дене шинчымашым тўрлө источник гыч поген, радамлен кертшаш, эн кўлешанжым ойырышаш, иктешлышаш;

- ончылно шогышо пашам радамлышаш, лектышым чын аклен кертшаш;

- шке шонымашым возен але йўкын умылтарен моштышаш; йолташ-влак ончылно палемдыме теме дене ойлен моштышаш.

2. Тунемше налме шинчымашым, моштымашым илышыште кучылт моштышаш; шочмо йылме дене налме шинчымашым моло йылмым тунемме годым танастарен моштышаш.

3. Кеч-могай илыш пӧрдемьштат ен-влак дене мутланен моштышаш; учашымаштат, тыглай мутланымаштат йылме этикетым шуктен шогышаш.

5 класс, марий йылме. Календарно-тематический планирование.

Тунемшемомыштенмоштышаш:

- ойлымойылмеденсылнымутанлитературынйылмыжмойыркалышаш;
- текстым, лудын, ужашланчыншеледышаш, келшышеуымутымпуышаш, темыжымдатӱншонымашыжымпалышаш, планымчонгышаш;
- диалогым да монологымчоненмоштышаш;
- каласкалымаш (повествований), сӱретлымаш (описаний), шонымашан текст-влакымойыркалышаш;
- йылмын стиль ойыртежымпалышаш;
- ойлышоенын мутшым кӱлешсемынумылышаш;
- текстымтӱрлӧсемынат лудынмоштышаш: шымлен, кӱлешверымойырен, тыглайпалаш шонен;
- ойлымо-возымогодымлитературийылмымкучылтшаш;
- вашмутланымегодымшкемкученмоштышаш, ойлымойылмымэскерышаш;
- мутымфонетическидасоставденелончыленмоштышаш;
- палымеорфограммывмушаш да мутымкузечынвозашкӱлымумылтарышаш;
- чылайонденсон (гласныйденсогласный) йӱкымлитературночынкаласышаш;
- тыглай денкыдежанойлончо-влакымшкегыччоненда кучылтмоштышаш, нунымсинтаксическилончылышаш;
- каласыме шот дене тӱрлӧ ойлончо-влакым, икгай членан ойлончым да икгайчлен-влакочылношогышпоиктешлышемутанойлончым, савырныммутым (обращенийым) келшышеойсем (интонаций) денекаласенмоштышаш. Нине ойлончылаштетунеммепунктограммывчынмушаш даумылтарышаш;
- орфографийправилланкелшышынмут-влакымчынсерышаш;
- орфографий, орфоэпий, молумутер-влакденепайдаланенмоштышаш;
- орфоэпийнормоденекелшышынкутырышаш;
- икдашукозначениянмутымпалышаш, профессиональный, диалектниймут-влакымшижшаш дазначенийыштымумылышаш;
- синоним, антоним, омоним-влакыммушашдакучылтмоштышаш;
- лӱммутыниктешлышезначенийжым, морфологическийойыртежымдаойлончыштосинтаксический рольжымпален даойыренмоштышаш;
- лӱммутымморфологическилончылышаш;

- лүммуutumсоставдене даышталтмешот дене лончылышаш;
- тунеммеидалыкмучаштепоснатемепочешвысту пленийымчонгышаш,йолташ-влаккончылно ойленкертшаш.

Ужаш лум	№	Тема урока	Ко л-во часов	Тип урока	Характеристика деятельности уч-ся или виды учебной деятельности	Виды контроля, измерители	Планируемые результаты освоения материала	Эрта рым е кече	Эрта ры-шаш кече
Йылме – ен-влак коклаште кыл кучым о эн кугу йон	1	Йылме – ен-влак коклаште кыл кучымо эн кулешан йон.	1		Кутырымаш		Лумло ен-влакын шочмо йылме нерген ойлымыштым палаш		
1-4 класслаште тунеммым ушеш тарымаш.	2	Кутырымо йук-влак. Слог ден ударений. Мутымик	1	Ушештарымаш урок	Кутырымаш, заданийым шуктымаш	Карточко дене пашам быштымаш	Кутырымо йук-влакын могайлиймыштым палаш, слоглан шельн		

		корно гыч вес корныш вончыкт арымаш .					да ударени йым шынден мошта ш		
Фонет ике. Графи ке. Орфог рафий	3	Согласн ый йук- влак.	1	Ушеш тарым аш урок	Кутыр ымаш, задани йым шукты маш	Шкев уя паша	Согласн ый йук- влаклан характе ристик ым пуэн мошта ш		
	4	Мутыш то Ъ ден Ь, Ё, Ю, Я, Е ден Э буква- влакым возен мошты маш. Алфави т.	1	Ушеш тарым аш урок	Задани й- влакым шукты маш	Шкев уя паша	Мут- влакым чын возен мошта ш, транскр ипцийы м ончыкт ен мошта ш		
	5	«Фонет ике» темым иктешле н пенгыде мдыма ш.	1	Иктеш лымаш урок	Задани й- влакым шукты маш	Муте р дикта нт, лонч ылым аш паша	Мутым фонети чески лончыл ен мошта ш		
	6	Лум мутын вочмык дене вашталт мыже.	1	Ушеш тарым аш урок	Тушка да индиви дуальн ый паша- влак	Карто чко дене паша, шкев уя паша	Лум мут- влакын падежы штым чын ончыкт ен		

							мошта ш		
Синтак-сис. Пункту-аций	7	Мут сочетан ий.	1	Ушеш тарым аш да пенгыд емдым аш урок	Тушка да индиви дуальн ый паша- влак	Терг ыме паша	Мут сочетан ийым лончыл ен мошта ш		
	8	Й.Л.П. «Изи шольым (шужар ем)» сочинен ийым возыма ш.	1	Йылме лывыр тыме паша	Тушка н возыма ш		Пурты шыш мут сочетан ий- влакым кучылт мошта ш		
	9	Тыглай предло жений. Каласы ме цель дене тыглай ойлонч ын турло лиймыж е. Воскли цательн ый ойлончо .	1	Ушеш тарым аш урок	Мутла нымаш , йукым ваптал тен, диалог ым сылны н лудма ш	Сооб щени й, карто чко дене паша	Кумыл дене предло жений- влакым лудын мошта ш, знакым чын шынден мошта ш		
	10	Предло женийы н тун членже- влак.	1	Ушеш тарым аш урок	Мутла нымаш , тушка да индиви дуальн ый паша-	Муте р дикта нт, тергы ме паша	Подлеж аций ден сказуем ыйым чын муын, мо дене		

					влак		каласал тмышт ым ончыкт ен мошта ш		
1 1 .	Ешарым е член- влак.	1	Ушеш тарым аш да пенгыд емдым аш урок	Практи ка	Терг ыме паша, ойыр ен лукм о дикта нт	Предло женийы м член шот дене чын лончыл ен мошта ш			
1 2 .	Распрос траненн ый огыл да распрос траненн ый ойлончо -влак.	1	Ушеш тарым аш да пенгыд емдым аш урок	Мутла нымаш , тушка да индиви дуальн ый паша- влак	Терг ыме паша, ойыр ен лукм о дикта нт	Нерасп р.пред- йым распр- йыш савырен мошта ш да монгеш ла			
1 3 .	Икгай членан ойлончо .	1	Ушеш тарым аш да пенгыд емдым аш урок	Практи ка,туш ка паша- влак	Шкев уя паша, шкеш шке тергы маш	Предло женийы ште икгай член- влакым муын мошта ш			
1 4 .	Икгай членан ойлонч ышто иктешл ыше мут.	1	У темым тунем маш	Задани й- влакым шукты маш	Шкев уя паша	Икгай член- влаклан иктешл ыше муты да иктешл ыше мутлан			

							икгай член- влакым муын мошта ш		
	1 5 .	Савырн ыммут (Обрац ений).	1	Ушеш тарым аш да пенгыд емдым аш паша	Тушка паша	Терг ыме паша	Обраце ния предло женийы ште знакым шынден мошта ш		
	1 6 .	Контро льный диктант	1	Тунем мым иктеш лымаш	Контро льный паша	Конт рольн ый дикта нт			
	1 7 .	Кыдежа н ойлончо .	1	Ушеш тарым аш да пенгыд емдым аш	Тушка да индиви дуальн ый паша- влак	Терг ыме паша	Сложн ый предло женийы н негызы штым ончыкт ен мошта ш		
	1 8 .	Вияш ой.	1	Ушеш тарен пенгыд емдым аш урок	Тушка да индиви дуальн ый паша- влак	Шкев уя паша, творч еский дикта нт	Вияш оян предло женийы ште знакым шынден мошта ш, схемым ышташ		
	1 9	Диалог.	1	Ушеш тарен	Мутла нымаш	Терг ыме	Диалог ым		

	.			пенгыд емдым аш урок	, йукым ваштал тен, диалог ым сылны н лудма ш	паша	чонен мошта ш		
	2 0 .	Й.л.п. Диалог ым чоныма ш.	1						
Синтаксис да пунктуаций.	2 1 .	Пунктограмм.	1	У темым тунем маш.	Тушка да индивидуальн ый паша- влак	Тергыме паша	Знакым шынден умылтарен мошта ш		
	2 2 .	Предложений. Текст.	1	У темым тунем маш.	Мутланымаш, тушка паша	Устный сообщение	Тексты н темыжым, туншоным ашыжым рашемден, планым чонен мошта ш		
	2 3 .	Предложения н главный членже- влак.	1	У темым тунем маш	Тушка паша	Ойырен лукмо диктант	Предложения н негызшым муын, мо ден каласал		

							ТМЫЖЫ М пален мошта ш		
2 4 .	Ойлонч ын ешарым е член- влак. Ешарты к.	1	У темым тунем маш.	Тушка да индиви дуальн ый паша- влак	Шкев уя паша, ойыр ен лукм о дикта нт	Дополн енийым муын , мо дене каласал тмыжы м рашемд ен мошта ш			
2 5 .	Рашемд ык.	1	У темым тунем маш	Тушка да индиви дуальн ый паша- влак, задани йым шукты маш	Шкев уя паша	Опреде ленийы н рольжы м рашемд ен мошта ш			
2 6 .	Умланд арыше член.	1	У темым тунем маш	Тушка да индиви дуальн ый паша- влак, задани йым шукты маш	Шкев уя паша, ойыр ен лукм о дикта нт	Умланд арыше членым муын , мо дене каласал тмыжы м рашемд ен мошта ш			
2 7 .	Распрос траненн ый да распрос траненн ый огыл ойлончо	1	Ушеш тарен пенгыд емдым аш урок	Йодыш - влакла н вашму тым пуыма	Шкев уя да тергы ме паша	Предло женийы м лончыл ен мошта ш			

		-влак.			Ш				
28.	ЙЛП. Изложениым возымаш.	1							
29.	Обращений.	1	Ушеш тарен иктеш лымаш	Йодыш - влаклан вашмутым пуымыш, тушка паша	Диктантым возы маш	Обращенийн предложенийыште знакым шынден мошташ			
30.	Тыглайда кыдежан ойлончочо -влак.	1	Темым пенгыдемдым аш	Йодыш - влаклан вашмутым пуымыш	Тергыме паша	Простой ден сложной предложенийым ойырен мошташ			
31.	Союзан кыдежан ойлончочо -влак.	1	У темым тунем маш, пенгыдемдым аш	Тушка паша, заданий-влакым шукты маш	Шкев уя паша	Союзан предложенийыште запятойым шынден мошташ			
32.	Вияш оян ойлончочо.	1	Темым пенгыдемдым аш	Тушка да индивидуальной паша-влак	Творческий диктант	Вияш оян предложенийыште знакым шынден мошташ			

	3 3 .	Диалог.	1	Темым пенгыд емден иктеш лымаш	Группо вой паша	Калас кален ончы ктым аш	Диалог ым чонен, сылнын каласка лен мошта ш		
	3 4 .	Контро льный диктант	1	Контр ольны й паша	Тушка паша	Котр ольн ый паша	Знакым шынден мошта ш		
Лекси ке	3 5 .	Мутын лексиче ский да граммат ический ынже.	1	У темым тунем маш	Мутла нымаш , тушка паша	Йоды ш- влакл ан вашм утым пуым аш	Мутын лексиче ский да грам.зн ачений жым умылаш		
	3 6 .	Ик ынан да шуко ынан мут- влак.	1	У темым тунем маш	Умылт арыма ш паша	Муте р да ойыр ен лукм о дикта нт	Мутын значени йжым умылта рен мошта ш		
	3 7 .	Мутын тун да вончеш тарыме ынже	1	У темым тунем маш	Умылт арыма ш да практи ческий паша	Тести рован ий	Мутын значени йжым умылта рен мошта ш		
	3 8 .	Омоним .	1	У темым тунем маш	Тушка паша	Ойыр ен лукм о дикта нт	Омони мым муын мошта ш		
	3 9 .	Синони м.	1	У темым тунем маш	Практи ческий паша	Твор чески й дикта	Синони мым муын кучылт		

						нт	мошта ш		
	4 0 .	Антони м.	1	У темым тунем маш	Индив идуаль ный да тушка паша	Шкев уя паша	Антони мым муын кучылт мошта ш		
	4 1 .	Чылала н палыме да диалект мут- влак.	1	У темым тунем маш	Умылт арыма ш тушка паша	Муте р дикта нт	Диалект нерген палаш		
	4 2 .	Турло специал ьность дене кылдалт ше мут- влак.	1	У темым тунем маш	Тушка да умылта рымаш паша	Муте р дикта нт	Турло специ альност ь дене кылдал ше мут- влакым ойырен мошта ш		
	4 3 .	Марий йылмыс е мут- влакын кушеч лиймы шт.	1	У темым тунем маш	Умылт арыма ш паша	Муте р дикта нт	Турло йылмыл а гыч пурышо мут- влакын ойырте мышты м ужын мошта ш		
	4 4 .	Контро льный диктант	1	Контр ольны й паша	Тушка паша	Конт рольн ый паша			
Мутын н состав ше	4 5 .	Мутын ужашла же. Ушешта	1	Ушеш тарен пенгыд емдым аш	Практи ка	Мутын м соста в дене	Мутын ужашла жым палаш		

		рымаш.		урок		лонч былым аш			
	4 6 .	Муттун ден мутмуч аш.	1	У темым тунем маш	Тушка паша, задани й- влакым шукты маш	Карто чко поче ш паша	Мутмуч ашым чын муын мошта ш		
	4 7 .	Мутвож да суффик с.	1	У темым тунем маш	Тушка паша, задани й- влакым шукты маш	Шкев уя паша	Мутвож ым да суффик сым чын муын мошта ш		
	4 8 .	Пристав ке.	1	У темым тунем маш, пенгыд емдым аш	Тушка да индиви дуальн ый паша	Муты м соста в дене лонч былым аш	Мутым состав дене лончыл ен мошта ш		
Мут вашта лтмаш да мут ышта лтмаш .	4 9 .	Мут ышталт ме тун йон- влак.	1	У темым тунем маш	Тушка да умылта рымаш паша	Граф ическ ий дикта нт	Мут ышталт ме йон- влакым сай палаш, шке гыч ыштен мошта ш		
	5 0 .	Мут вашталт маш да мут ышталт маш.	1	У темым тунем маш	Тушка паша, задани й- влакым шукты маш	Ойыр ен лукм о дикта нт	Мут вашталт ыше да мут ыштыш е суффик		

							с- влакым ойырен мошта ш		
	5 1 .	Мут ышталт ме морфол огическ ий йон.	1	У темым тунем маш	Тушка паша, задани й- влакым шукты маш	Тести рован ий	Турло суффик с- влакым кучылт ын, вес ойлыма ш ужаш- влакым ыштен мошта ш		
	5 2 .	Мут ышталт ме лексико - синтакс ический йон.	1	У темым тунем маш	Тушка паша, задани й- влакым шукты маш	Ойыр ен лукм о дикта нт	Сложн ый мут- влакын ышталт мышты м ужын мошта ш, шке гыч сложны й мут- влакым ышташ тунема ш		
	5 3 .	Контро льный паша.	1	Контр ольны й паша	Тушка паша	Конт рольн ый паша			
Морф ологи й да	5 4 .	Ойлыма ш ужаш нерген	1	Ушеш тарен пенгыд	Тушка да индиви	Муте р дикта	Самост оятельн ый да		

орфография		ушештары маш.		емдым аш урок	дуальный папаш-влак	нт	служебный ойлымыш ужаш-влак нерген умылаш		
	55	Й.Л.П. Сочинений	1						
	56	Лум мутын ойлымыш ужаш ойыртеже.	1	У темым тунем маш	Тушка папаш, заданий-влакым шуктымыш	Ойырен лукмо диктант	Лум мут нерген палымым келгемдаш, тудын ойыртежым палаш		
	57	Чонанда чондымо предмет-влак. Одушевленный да неодушевленные лум мут-влак.	1	У темым тунем маш	Тушка папаш, заданий-влакым шуктымыш	Ойырен лукмо диктант	Чондымо да чонан предметым ончыктышо лум мут-влакым ончыктышо падеж дене вашталтен		

							мошта ш		
5 8 .	Шкелум (собстве нный) да нарицат ельный лум мут- влак.	1	У темым тунем маш	Тушка паша, задани й- влакым шукты маш	Муте р дикта нт, шкев уя паша	Собстве нный лум мут- влакым возен мошта ш.			
5 9 .	Лум мутын числаже .	1	У темым тунем маш	Тушка паша, задани й- влакым шукты маш	Муте р дикта нт	Турло суффик сым кучылт ын, лум мут- влакым множ. числаш шынден мошта ш			
6 0 .	Лум мутын лицаже.	1	У темым тунем маш	Тушка паша, задани й- влакым шукты маш	Ойыр ен лукм о дикта нт	Лум мутым лица дене вашталт ен мошта ш			
6 1 .	Лица суффик сан лум мутым возен мошты маш.	1	У темым тунем маш	Тушка паша, задани й- влакым шукты маш	Ойыр ен лукм о дикта нт	Лица суффик сан лум мут- влакым возен мошта ш.			

6 2 .	Вочмык мучашы м возен мошты маш.	1	У темым тунем маш	Тушка паша, задани й- влакым шукты маш	Муте р дикта нт, шкев уя паша	Ударен ийдыме гласный мучаша н лум мут- влакын мутмуч ашышт ым возен мошта ш		
6 3 .	Лум мутын ышталт мыже.	1	У темым тунем маш	Тушка паша, задани й- влакым шукты маш	Муте р дикта нт, шкев уя паша	Лум мут- влакын ышталт мышты м умылен, шке вес ойлыма ш ужаш- влак гыч лум мутым ыштен мошта ш		
6 4 .	Лум мутым иктешл ымаш.	1	Ушеш тарен иктеш лымаш	Тушка паша, задани й- влакым шукты маш	Шкев уя паша	Лум мут нерген тунемм ым ушешта раш, тудын нерген		

							чыла палаш, контрол ьныйла н ямдыла лташ.		
	6 5 .	Контро льный диктант .	1						
	6 6 - 6 7	Чыла тунемм ым ушешта рымаш.	2	Ушеш тарен иктеш лымаш	Тушка паша, задани й- влакым шукты маш	Шкев уя паша	Чыла тунемм ым ушешта рен иктешл ен мошта ш		
	6 8 .	Иктешл ымаш урок.	1	Ушеш тарен иктеш лымаш					

7 класс, марий йылме. Календарно-тематический планирований.

Тунемме ий мучашеш мом ыштен моштышаш

- Тымарте тунемме самостоятельный да служебный ойлымаш ужаш-влакым палышаш; нунын кузе вашталтмыштым да предложенийыште могай член лиймыштым умылтарен моштышаш;

- причастный да деепричастный оборотан куштылгырак предложений-влакым синтаксически лончылышаш, тыгай оборотан предложений-влакым чонен моштышаш;

- тунемме союзан сложный предложений-влакым синтаксически лончылышаш;

- причастий ден деепричастий-влакын суффиксыштым чын возышаш;

- деепричастный оборотым запятой дене ойырен моштышаш;

- айдемын чурийже, чиёмже да пашаж нерген возымо текстым тичмашын але кўчыкын каласкален (серен) моштышаш; газетыш, журналыш публицистика стиль дене статьям возен кертшаш; шонкалымашан сочиненийым возен моштышаш.

Ужаш

лум	№	ТЕМА	КО	ТИП	ХАРАКТ	ВИДЫ	ПЛАН	ДАТА
		УРОК	Л-	УРОК	ЕРИСТИ	КОНТ	ИРУЕ	ПРОВЕ
		А	ВО	А	КА	РОЛЯ,	МЫЕ	<u>ДЕНИ</u>

	ЧА СО В	ДЕЯТЕЛ ЬНОСТ И УЧ- СЯ ИЛИ ВИДЫ УЧЕБН ОЙ ДЕЯТЕЛ ЬНОСТ И	ИЗМЕ РИТЕ ЛИ	РЕЗУЛ ЬТАТ Ы ОСВОЕ НИЯ МАТЕР ИАЛА	Я		
					Пл ан	Фа кт	
Шочмо йылмын мут поянлык ше да сылным утан литерату р.	1	Шочмо йылмы н мут поянл ыкше да сылны мутан литера тур.	1	Вводн ый урок	Шочмо йылме нерген мутланы маш	Шочмо йылме нерген умылым ашышт ым ойлен мошташ	
5-6 КЛАСС ЛАШТЕ ТУНЕМ МЫМ УШЕШ ТАРЫМ АШ.	2	Фонет ика. Буква ден йўк- влак.	1	Ушеш тарен пенгы демды маш урок	Практика Словар ный диктан т	Мут- влакым фонет- ски лончыл ен мошташ	
	3	Мутын состав ше да мут ыштал тмаш.	1	Ушеш тарен пенгы демды маш урок	Заданий- влакым шуктыма ш	Мутым состав дене лончыл ымаш Мутым состав дене лончыл ен мошташ , ышталт ме й°нышт ым палемде н	

		мошташ					
ГЛАГОЛ	4	Морфологий. Ойлым аш ужаш- влак. Лўм мут да пале мут.	1	Ушеш тарен пенгы демды маш урок	Тўшка паша, заданийы м шуктыма ш	Морфологически лончыл аш	Палыме ойлыма ш ужаш- влакым ушешта раш
	5	Чот мут. Олмештыш мут. Наречий.	1	Ушеш тарен пенгы демды маш урок	Индивидуальный да тўшка паша	Ойырен лукмо диктант	Палыме ойлыма ш ужаш- влакым ушешта раш
	6	Тергыме диктант.	1	Тунем мым тергым аш	Тўшка паша	Тергыме диктант	
	7	Глаголын ойлым аш ужаш ойырте мже.	1	Ушеш тарен у темым тунем маш	Тушка паша, заданий- влакым шуктыма ш	Мутер диктант	Глаголын н значени йжым. предло женийы ште рольжы м палаш
8	Глаголын неопределенный формы жо.	1	У темым тунем маш	Тўшка паша, заданий- влакым шуктыма ш	Йодыш лан вашмут	Глаголын н неопределенный формы жын кок тўрлын	

						лиймыж ым палаш, 1 да 2 спряж.о йырен мошташ
9 .	Глагол ын аклым е формы жо	1	У темым тунем маш	Тўшка паша, заданий- влакым шуктыма ш	Ойыре н лукмо диктан т	Глаголы н аклыме да игылтм е формыл ажым ойырен мошташ да нуным кучылта ш туныкта ш
10 .	Глагол ын спряже нийже	1	У темым тунем маш	Тўшка да индивиду альный паша	Йодыш лан вашмут	Глаголы н спряжен ийжым ойырен мошташ
11 .	Тайык нерген (накло нений) умылы маш. Изъяви тельны й тайык.	1	У темым тунем маш	Тўшка да индивиду альный паша	Мутер диктан т	Наклон ений нерген умылым ашым пуаш да глагол- влакын наклон. палаш туныкта ш

	1 2 .	Кызыт се- шуша ш жап	1	У темым тунем маш	Тўшка паша, заданий- влакым шуктыма ш	Ойыре н лукмо диктан т	Кызытс е- шущаш жап формын мом ончыкт ымыжы м палаш
	1 3 .	ЙЛП. «Эр гыч кас марте» каныш кечыла н паша радам ым возыма ш	1	Йылме лывыр тыме урок	Индивид уальный паша	Сочине нийым возыма ш	Глаголы м чын формы што кучылт мошташ
	1 4 .	Эртыш е жап. Икым ше эртыш е жап	1	У темым тунем маш	Практика	Тест	1-ше да 2шо эртыше жап глаголы н граммат . Ойырте мжым рашемд аш
	1 5	Кокым шо эртыш е жап	1	У темым тунем маш	Заданийы м шуктыма ш	Ойыре н лукмо диктан т	1-ше да 2-шо жапын ойырте мышты м ужын мошташ
	1	Йыжы	1	У	Заданийы	Ойыре	Составн

6	нан (составной) эртыш е жап	1	темым тунем маш	м шуктыма ш	н лукмо диктан т	ой эртыше жапын тўрл ^о грамматический ойырте мже дене палдара ш
1 7	Кушты мо тайык (повелительный наклонений)	1	У темым тунем маш	Тўшка да индивидуальный паша	Йодыш лан вашмут , тест	Глаголы н куштым о тайыкшын граммат. ойырте мжым рашемд аш, тудым куч-ш туныкта ш
1 8	Шоны мо тайык (желательный наклонений)	1	У темым тунем маш	Тўшка да индивидуальный паша	Ойыре н лукмо диктан т	Глаголы н желательный наклонный значения йже да грам.-кий ойырте мже дене палдара ш

1 9 - 2 0 .	ЙЛП. Сочин ений (фанта стика сынан)		Йылме лывыр тыме паша	Тўшка паша	Сочине нийым возыма ш	Возыма ште тўрл° наклоне ниян глаголы м кучылт мошташ
----------------------------	--	--	--------------------------------	---------------	--------------------------------	---

2 1 .	(накло нений- влакын) Тайык- влакын ш°рым е формы шт	1	У темым тунем маш	Заданийы м шуктыма ш	Словар но- орфогра фичес кий паша	Наклон ений-в. ш°рым формы шт нерген шинчы машым пуаш
-------------	--	---	----------------------------	-------------------------------	--	---

2 2 .	Контро льный диктан т	1	Контр ольны й паша	Тўшка паша	Задани йым шукты маш	1-ше чырыкы ште тунемм е материа лым тергаш
-------------	--------------------------------	---	--------------------------	---------------	-------------------------------	--

2 3 .	Безлич ный глагол.	1	У темым тунем маш	Тўшка да индивиду альный паша	Ойыре н лукмо диктан т	Безличн ый глаголы н шке шотан грамм. ойырте мже дене палдара ш, возыма ште куч-ш
-------------	--------------------------	---	----------------------------	--	------------------------------------	--

						туныкта ш
2 4 .	Полш ышо глагол- влак	1	У темым тунем маш	Тўшка да индивиду альный паша	Задани йым шукты маш	Полшы шо глаголы н грам. ойырте мжым да возалтм ыжым рашемд аш
2 5 .	Глагол ын ыштал тмыже	1	У темым тунем маш	Тўшка да индивиду альный паша	Мутер диктан т	Глагол- в. ышталт ме шот дене тўрл° лиймы штым да возалтм ыштым умылаш , палаш
2 6 .	Йыгыр мут (сложн ый) глагол- влак. Глагол ым лончы лымо радам	1	У темым тунем маш	Тўшка да индивиду альный паша	Мутер диктан т	Глагол нерген тунемм ым иктешле н мошташ
2 7 .	Глагол нерген тунем мым	1	Ушеш тарен иктеш лымаш	Тўшка да индивиду альный паша	Зачетн ый паша	Глагол нерген шинчы машым

	иктеш лымаш		урок			тергаш	
	2 8 .	Контроль- грамматический сочинений	1	Йылме лывыр тыме урок	Индивидуальный паша	Сочиненийым возыма ш	Глагол нерген пален налмым ямде план почеш грамматич. сочиненийым возаш
ПРИЧАСТИЙ	2 9 .	Причастий нерген умылы маш.	1	У темым тунем маш	Тўшка да индивидуальный паша	Мутер диктан т	Причастий да пале мутын грам. ойырте мышты м палаш; причастийын шкешот ан значени йже нерген шинчы машым пуаш
	3 0 .	Причастийын ыштал тмыже	1	У темым тунем маш	Тўшка да индивидуальный паша	Ойырен лукмо диктан т	Причастийым ыштыше суффикс- влакым

						палаш
3 1 .	Действ ительн ый причас тий.	1	У темым тунем маш	Тўшка да индивиду альный паша	Задани йым шукты маш	Дейст. причаст ий-влак нерген шинчы машым пуаш; нунын ойырте мышты м рашемд аш
3 2 .	Страда тельны й причас тий	1	У темым тунем маш	Тўшка да индивиду альный паша	Задани йым шукты маш	Страдат ельный причаст ий нерген
3 3 .	Шґрым е причас тий	1	У темым тунем маш	Тўшка да индивиду альный паша	Мутер диктан т	Шерым е причаст ий нерген палымы м ышташ
3 4 - 3 5 .	ЙЛП. Сўрет - почеш сочине ний	2	Йылме лывыр тыме паша	Тўшка паша	Сочине нийым возыма ш	Возыма ште тўрл° причаст ийым кучылт мошташ
3 6 ..	Шуша ш жап причас тий		У темым тунем маш	Тўшка да индивиду альный паша	Мутер диктан т	Шушаш жап причаст ий нерген палымы

						М ЫШТАШ
37.	Причастиян савырт ыш (Причастный оборот)	1	У темым тунем маш	Тўшка да индивидуальный паша	Карточко дене паша	Причастный оборот годым чын знакым шынден мошташ
38.	Причастийым лўм мут семын кучылт маш. Причастийым лончылымо радам	1	У темым тунем маш	Беседе, тўшка паша	Ойырен лукмо диктант	Лўм мут олмеш причастийын кучылт лтмыж нерген, палаш; нунын падеж, лица да числа дене вашталт ен мошташ
39.	Причастий нерген тунем мым иктешлымаш	1	Ушеш тарен иктешлымаш урок	Тўшка да индивидуальный паша	Зачет але тест	Причастий нерген шинчы машым иктешлаш, ушештараш
40-44	ЙЛП. Изложенияний.	2	Йылмелывыр тыме паша	Тўшка паша	Изложениянийым возымаш	Турло причастийым кучылт

	1					ын, текстым радам дене почын пуаш	
ДЕЕПР ИЧАСТ ИЙ	4 2 .	Деепри частий нерген умылы маш	1	У темым тунем маш	Беседе, тўшка паша	Ойыре н лукмо диктан т	Деепри частийы н лексич.- й да грам.-й ойырте мжым умылта раш
	4 3 .	Деепри частий ын ыштал тмыже Деепри частий ын значен ийже	1	У темым тунем маш	Тўшка паша	Мутер диктан т	Кузе лиймым , жапым ончыкт ышо, шерым ^о дееприч астий- влак нерген шинчы машым пуаш Деепри частийы н значени йжым умылаш
	4 4 .	Деепри частий пеленс е полшы шо	1	У темым тунем маш	Беседе, тўшка паша	Ойыре н лукмо диктан т	Деепри частийы н значени йжым умылаш

		глагол				’ ойырен мошташ
4 5 .	Деепри частий ым возен мошты маш	1	У темым тунем маш	Тўшка да индивиду альный паша	Йодыш лан вашмут	Деепри частийы ште лийше суффик с- влакым чын возен мошташ
4 6 .	Деепри частий ын лица дене ваштал тмыже	1	У темым тунем маш	Тўшка да индивиду альный паша	Йодыш лан вашмут	Лица суффик с- влакым возен мошташ
4 7 .	Деепри частия н савырт ыш	1	У темым тунем маш	Тўшка да индивиду альный паша	Йодыш лан вашмут	Деепри частий обороты м возымо да кутыры мо йылмы ште кучылта ш тунема ш
4 8 - 4 9 .	ЙЛП. Сочин ений	2	Йылме лывыр тыме паша	Тўшка паша	Сочине нийым возыма ш	Возыма ште тўрло дееприч астийы м кучылт

						мошташ	
	50.	Деепричастийым иктеш лымаш . Деепричастийым лончы лымо радам.	1	Ушеш тарен иктеш лымаш	Тўшка паша	Зачет але тест	Деепричастий нерген шинчы машым пенгыде мден иктешлаш
	51.	Контрольный диктант	1		Тўшка паша	Диктантым возымаш	Деепричастий ден причастий нерген шинчы машым тергаш
ОНАРТ ЫШ МУТ	52.	Онартыш мутын ойлымаш ужаш ойырте мже. О%артыш мутын значенийже	1	У темым тунем маш	Тўшка да индивидуальный паша	Мутер диктант	Онартыш мут нерген умылымашым пуаш, тудын значений шот дене турло лиймыж нерген рашемд аш
	53.	Онартыш мут –	1	У темым тунем	Тўшка да индивидуальный	Мутер диктант	О%артыш мут нерген

			предло жений. Онарт ыш мутым лончы лымо радам.	маш	паша		умылым ашым пуаш, тудын значени й шот дене турло лиймыж нерген рашемд аш
	5 4 - 5 5 .	ЙЛП. Сўрет почеш сочине нийым возыма ш	2	Йылме лывыр тыме паша	Тўшка паша	Сочине ний	Возыма ште турло о%арты ш мут- влакым кучылта ш
СЛУЖЕ БНЫЙ ОЙЛЫ МАШ УЖАШ- ВЛАК. ПОЧЕШ МУТ	5 6 .	Служе бный ойлым аш ужаш- влак. Почеш мутын ойлым аш ужаш ойырте мже	1	У темым тунем маш	Беседе, заданийы м шуктыма ш	Ойыре н лукмо диктан т	Служеб ный ойлыма ш ужаш- влак нерген ушешта раш да келгемд аш; почеш мут нерген шинчы машым
	5 7 .	Почеш мутын кучылт алтме ойырте	1	У темым тунем маш	Тўшка да индивиду альный паша	Мутер диктан т	Почеш мутын лица суффик с дене

		мже. Почеш мутым лончы лымо радам.					каласал тмыжы м рашемд аш
УШЕМ МУТ	5 8 .	Ушем мутын ойлым аш ужаш ойырте мже	1	У темым тунем маш	Тўшка да индивиду альный паша	Тест	Союз нерген умылым ашым пуаш, тексты ште чын кучылга ш туныкта ш
	5 9 .	Сочин ительн ый ден подчин ительн ый ушем мут- влак. Ушем мутым лончы лымо радам.	1	У темым тунем маш	Тўшка да индивиду альный паша	Ойыре н лукмо дикта	Союз-в. тўшкаш т да нунын возалтм ышт нерген шинчы машым пен-ш
ЧАСТИ ЦЕ	6 0 .	Частиц ын ойлым аш ужаш ойырте мже	1	У темым тунем маш	Тўшка да индивиду альный паша	Йодыш лан вашмут	Частице нерген умыл-м пуаш; тудын посна тушкала н шелалт мыже,

						грам. Формы м ыштыш е частице -в. Нерген палдара ш	
	6 1 .	Частиц ым возен мошты маш. Частиц ым лончы лымо радам.	1	У темым тунем маш	Тўшка да индивиду альный паша	Мутер диктан т	Частице -влакым дефис гоч, пырля да посна возымы м умылта раш
	6 2 .	Контро льный диктан т	1	Контр ольны й паш	Тўшка паша	Задани йым шукты маш	3-шо чырыкы ште тунемм е материа лым тергаш
Йукмут	6 3 .	Йукму т (междо метий) Йукму тым лончы лымо радам	1	У темым тунем маш	Тўшка да индивиду альный паша	Ойыре н лукмо диктан т	Междо метий нерген умылым ашым пуаш; предло женийы ште тудын синтаки ч. рольжо

						дене палд.
6 4 - 6 5 .	ЙЛП сочине ний	1	Йылме лывыр тыме паша	Тўшка паша	Сочине ний	Сурет почеш туналме текстым умбакы же лывырг е йылме дене шуяш
6 6 - 6 7 .	Идалы к мучко тунем мым ушешт арыма ш	2	Ушеш тарен иктеш лымаш урок	Тўшка да индивиду альный паша	Мутер диктан т, ойырен лукмо диктан т, тест	Грамма тикын ик тў% ужашы же- морфол огий - нерген шинчы машым пенгыде мдаш
6 8 .	Иктеш лыше контро льный диктан т		Контр ольны й паша	Тўшка паша	Задани йым шукты маш	Морфол огий нерген е-в. палымы мышты м терген налаш

9 класс, марий йылме. Календарно-тематический планирование.
Тунемше ий мучашеш мом ыштен моштышаш

- кыдежан ойлончым синтаксически лончылен моштышаш; тўрлө кыдежан ойлончым чонен кертшаш; синтаксический синоним-влакым кучылт моштышаш;
- 8-9 классыште тунемме пунктограмм палышаш; препинаний знакым молан тыге шындаш кўлмым умылтарышаш;
- орфограмман мут-влакым возен да тиде орфограммным умылтарен моштышаш;
- текстын стильжым да возалтме йөнжым (жанр ойыртежым) палышаш; сылнымутан сочиненийым, публицистика стиль дене статьям возен моштышаш; деловой кагазым серен кертшаш;
- шке возымаштыже орфографический, пунктуационный, грамматический да речевой йонгылышым тёрлен моштышаш;
- ойлымо да возымо годым литературный нормым тўрыс шуктышаш

Ужаш лум	№	Тема урока	Кол-во часов	Тип урока	Характеристики деятельности учащих или виды учебной деятельности	Виды контроля, измерители	Планируемые результаты освоения материала	Дата проведения	
								План	Факт
Шочмо йылме нерген мутланымаш	1	<i>Шочмо йылме – марий калыкын илыш йылмыже.</i>	2		Беседе, мутланымаш		Шочмо йылме нерген умылым ашыштым ойлен мошташ		
	2	Марий йылмым шымлыше-влак: В.М.Васильев, Кармазин	2	Комбинированный урок	Беседе, тушка паша	Конспект	Илыш-творчеством выштым палаш		
8	3	8	2	Ушештарен	Беседе, тушка	Тест	Тунемм		

классыште тунеммым ушештары арымаш	.	классыште тунеммым ушештары маш		иктешлы ымаш урок	паша		ым ушештары иктешлен мошташ		
Кыдежан ойлончо	4	Синтаксис. Кыдежано йлончонерген умылымаш	2	У темым тунеммаш	Беседе, тушка паша	Опрос			
	5	Кыдежан ойлончын турло лиймыже	2	У темым тунеммаш	Тушка да индивидуальный паша	Графический диктант	Кыдежан ойлончовлакын ойыртемыштым палаш		
Мужырлалтше КО (ССП)	6	Мужырлалтше КО	2	У темым тунеммаш	Беседе, тушка паша	Схемы мыщтымаш	МКО - влакын значени йыштым каласен мошташ, союз-влакым кучылт мошташ, МКО икгай сказуем ыян простой предложений деч ойырен мошташ		
	7	Й.Л.П.	2	Йылмелывырт	Тушка паша		Возыма		

	.	Изложени йым возымаш.		ыме паша			шаште сложнос очиненн ый предлож ений- влакым кучылт мошташ		
	8	МКО чоналтмы же,лончыл ымо радам	2	У темым тунемма ш	Беседе, тушка паша	Схемы м ыцтым аш	МКО синтакси чески лончыле н мошташ		
	9	Контрольн ый диктант.	2	Контрол ьный диктант	Тушка паша	Задани йым возыма ш	МКО синтакси чески лончыле н мошташ		
Ушалт ше КО (СПП)	1 0	Ушалтше КО чоналтмы же	2	У темым тунемма ш	Тушка да индиви дуальн ый паша	Графич еский диктант	УКО чонен да кучылт мошташ, главный да придато чный предлож ений коклаш запятой ым шынден мошташ		
	1 1	Рашемдыш е кудынь ужашан	2	У темым тунемма ш	Тушка да индиви дуальн	Ойырен лукмо диктант	Турло союз шотан		

		ушалтше кыдежан ойлончо			ый паша		мут-влакым кучылт мошташ		
	1 2 .	Умылтарыше кудынь ужашан УКО	2	У темым тунеммаш	Тушка да индивидуальный паша	Опрос	Умылтарыше кудынь ужашан УКО-влакым муын, чонен, кучылт мошташ		
	1 3	Й.Л.П. Изложений.	2	Йылмелывыртыме паша	Тушка паша	Возымыш	Возымыште спп-влакым кучылт мошташ		
	1 4 .	Умландарыше кудынь ужашан УКО	2	У темым тунеммаш	Тушка да индивидуальный паша	Свободный диктант	Умландарыше кудынь ужашан УКО-влакын грамматический значени йыштым умылтарен, чонен мошташ		
	1 5 .	УКО синтаксически лончылымаш.	2	ушештарымаш	Тушка паша	Ушештарымаш	Придаточный предложений-влакым ойырен		

							МОШТЫМ АШ		
	1 6 .	Икмынъяр кудынь ужашанУК О	2	У темым тунемма Ш	Тушка да индиви дуальн ый паша	Графич еский диктант	Значени йыштым умылтар ен, схеме почеш чонен мошташ		
	1 7 .	Грамматич еский диктант.	1	Контрол ьный диктант	Тушка паша	Задани йым шукты маш	СПП-м синтакси чески лончыле н мошташ		
	1 8 .	<i>Икмынъяр кудынь ужашанУ КО – м лончылым о радам (схеме).</i>	3	У темым тунемма Ш	Тушка да индиви дуальн ый паша	Графич еский диктант	Значени йыштым умылтар ен, схеме почеш чонен мошташ		
Ушем мутды мо КО (БСП)	1 9 .	Ушем мутдымо КО (,) ден (;) шындыма Ш	2	У темым тунемма Ш	Тушка паша, пракати ка	Йодыш лан вашмут	ССП-те (,) ден (;) шынден мошташ, предлож енийым чонен мошташ		
	2 0 .	Ушем мутдымоК О (:) шындыма Ш	2	У темым тунемма Ш	Тушка паша, пракати ка	Тест	(:) шынден мошташ, предлож енийым		

							чонаш		
	2 1 .	Й.Л.П. Изложени йым возымаш.	2	Йылме лывырт ыме паша	Тушка паша	Возыма ш	Возыма ште союзды мо сложны й предлож ений- влакым кучылт мошташ		
	2 2 .	Ушем мутдымо КО (-) шындыма ш.	2	У темым тунемма ш	Тушка паша, пракати ка	Графич еский диктант	Знак- влакым шынден мошташ		
	2 3 .	ЙЛП. Изложени йым возымаш.	2	Тергым е паша	Тушка паша	Самост оятельн ый паша	Шинчы машым иктешлы маш		
Турло йон дене кылда лтше КО	2 4 .	Турло йон дене кылдалтше КО нерген умылымаш .	2	У темым тунемма ш	Тушка паша, практи ка	Графич еский диктант	СП кучылт,ч онен мошташ		
Ушешт арыма ш.	2 5 .	КО дене иктешлым аш урок. Лончылым о радам	2	Ушешта рен иктешл ымаш урок	Тушка паша, практи ка	Карточ ко дене паша	Турло йон дене кылдалт ше сложны й предл.- ий- влакым кучылт,		

							лончылен мошташ		
	2 6 .	Контрольн ый диктант	2	Контрольн ый диктант	Тушка паша	Задани йым шукты маш	СП- влакым синтакс. лончылен мошташ		
	2 7 .	Турло стильлан келшыше текстым чонымаш.	2	Йонылы шым торлыма ш	Тушка паша	Йоныл ышым торлаш	Чын мут- влакым возыма ш		
Вияш да савыр ыме ой, цитате.	2 8 .	Вияш ой (ушештар ымаш).Вия ш оян ойлончыш то - пунктуаци й.	2	Ушешта рен иктешл ымаш урок	Тушка паша, практи ка	Графич еский диктант	Схеме почеш предлож ений- влакым шонен, знак- влакым чын шынден мошташ.		
	2 9 .	Авторын мутшо вияш ой коргышто. Диалог.	2	Ушешта рен иктешл ымаш урок	Тушка паша, практи ка	Графич еский диктант	Диалогы м чонаш, кучылт мошташ		
	3 0 .	Й.Л.П. Сочинений .	2	У темым тунемма ш	Тушка паша, практи ка	Диктан т	Цитаты м кучылт, знак- влакым чын шынден мошташ		

	3 1 .	Савырыме оян ойлончо. Цитате.	2	Йылме лывырт ыме паша	Тушка паша		Диалогы м, цитатыт, вияш да савырым е оян предл-м кучылт мошташ		
Иктеш лымаш	3 2 .	Иктешлыш е изложений .	2	Ушешта рен иктешл ымаш урок	Тушка, группо й да индиви дуальн ый паша, практи ка	Графич еский диктант	ССП, СПП- влакым ойырен мошташ, препина ний знак- влакым чын шынден мошташ		
	3 3 .	Урок-зачет (ушештар ымаш)	2	Ушешта рен иктешл ымаш урок	Тушка, группо й да индиви дуальн ый паша, практи ка	Тексты м чумыры маш	Предло женийла ште знакым шынден мошташ		
	3 4 .	Иктешлыш е контрольн ый диктант. За чет.	2	Контрольн ый паша	Тушка паша	диктант	Чыла тунеммы м иктешлы маш		

УМК:

1. Кузнецов В. В., Кузнецова Н. В. Марий йылме (Марийский язык). Учебное пособие для 5 класса. 2-е изд. / Н. В. Кузнецова, В. В. Кузнецов. – Йошкар-Ола: ГБУ ДПО Республики Марий Эл «Марийский институт образования», 2018. – 200 с.

2. Кузнецов В. В., Кузнецова Н. В. Марий йылме (Марийский язык). Учебное пособие для 6 класса. 2-е изд. / Н. В. Кузнецова, В. В. Кузнецов. – Йошкар-Ола: ГБУ ДПО Республики Марий Эл «Марийский институт образования», 2018. – 172 с.

3. Кузнецов В. В., Кузнецова Н. В. Марий йылме (Марийский язык). Учебное пособие для 7 класса. 2-е изд. / Н. В. Кузнецова, В. В. Кузнецов. – Йошкар-Ола: ГБУ ДПО Республики Марий Эл «Марийский институт образования», 2019. – 172 с.

4. Кузнецов В. В., Кузнецова Н. В. Марий йылме (Марийский язык). Учебное пособие для 8 класса. 2-е изд. / Н. В. Кузнецова, В. В. Кузнецов. – Йошкар-Ола: ГБУ ДПО Республики Марий Эл «Марийский институт образования», 2019. – 172 с.

5. Кузнецов В. В., Кузнецова Н. В. Марий йылме (Марийский язык). Учебное пособие для 9 класса. 2-е изд. / Н. В. Кузнецова, В. В. Кузнецов. – Йошкар-Ола: ГБУ ДПО Республики Марий Эл «Марийский институт образования», 2020. – 216 с.

6. Учаев З. В. Марий йылме: Теорий: 5-9 класслан учебник. – Йошкар-Ола: Марий книга савыктыш, 1993. – 264 с.